

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI SEISUKOHT
PAOLO MENGOZZI
esitatud 21. novembril 2012¹

Kohtuasi C-334/12 RX-II

**Oscar Orlando Arango Jaramillo jt
*versus***

Euroopa Investeerimispank (EIP)

Kohtuotsuse T-234/11 P uuesti läbivaatamine — Tühistamishagi vastuvõetavus — Mõistlik aeg — Tõlgendamine — Kohtu kohustus võtta arvesse konkreetse juhtumi asjaolusid — Õigustlõpetav tähtaeg — Tõhus õiguskaitsevahend — Põhiõiguste harta artikkel 47 — Liidu õiguse ühtsuse või järjepidevuse kahjustamine

I – Sissejuhatus

1. Euroopa Kohus otsustas oma 12. juuli 2012. aasta otsuses², et Euroopa Liidu Üldkohtu (apellatsioonikoda) 19. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas T-234/11 P: Arango Jaramillo jt *vs.* EIP³ tuleb uuesti läbi vaadata. See on teist korda, kui Euroopa Kohus otsustab lähtuvalt oma peakohtujuristi ettepanekust algatada uuesti läbivaatamise menetluse.⁴
2. Euroopa Kohus sõnastas 12. juuli 2012. aasta otsuses kaks täpset küsimust, mida tuleb analüüsida.
3. Esiteks tuleb kontrollida, kas Üldkohus apellatsioonikohtuna tõlgendas õigesti mõistliku aja mõistet kontekstis, milles Euroopa Investeerimispanka (EIP) teenistujad esitasid tühistamishagi neid kahjustava EIP akti peale, kui tähtaega, mille möödumisel on tegemist hilinenult esitatud ja seega vastuvõetamatu hagiga, ilma et liidu kohus peaks arvesse võtma konkreetse juhtumi erilisi asjaolusid.
4. Teiseks tuleb kontrollida, kas mõistele „mõistlik aeg” Üldkohtu antud tõlgendus ei riiva õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) artiklis 47.
5. Juhul kui Üldkohtu järeldustes on rikutud õigusnormi, tuleb 12. juuli 2012. aasta otsuse kohaselt kontrollida, kas – ning kui jah, siis millisel määral – kahjustab 19. juuni 2012. aasta kohtuotsus liidu õiguse ühtsust või järjepidevust ELTL artikli 256 lõike 2 ning Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 62 tähenduses.

1 – Algkeel: prantsuse.

2 – 12. juuli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-334/12 RX: Arango Jaramillo jt *vs.* EIP (uuesti läbivaatamine) (edaspidi „12. juuli 2012. aasta otsus”).

3 – 19. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas T-234/11 P: Arango Jaramillo jt *vs.* EIP (edaspidi „19. juuni 2012. aasta kohtuotsus”).

4 – Esimesel korral viis see 17. detsembri 2009. aasta otsuseni kohtuasjas C-197/09 RX-II: M *vs.* Euroopa Ravimiamet (uuesti läbivaatamine) (EKL 2009, lk I-12033).

6. Enne nende küsimuste analüüsimist tuleb lühidalt meenutada, et otsus 19. juuni 2012. aasta kohtuotsus uuesti läbi vaadata tehti kontekstis, milles Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus⁵ kõigepealt esimese kohtuastmena, mille otsus jäeti apellatsioonimenetluses seejärel jõusse kõnealuse kohtuotsusega, jättis tühistamishagi, mille rühm EIP teenistujaid oli esitanud oma palgatõendite peale, hilinenult esitamise tõttu läbi vaatamata, kuna hagiavaldus oli esitatud mõni sekund pärast kolmekuulist tähtaega, mida oli pikendatud seoses suurte vahemaadega kümne päeva võrra.

7. Kuna puuduvad õigusnormid, millega kehtestataks EIP ja selle teenistujate vahelistele vaidlustele kohaldatavad hagi esitamise tähtajad, siis meenutas Üldkohus, nagu enne teda ka Avaliku Teenistuse Kohus määruses, mille peale talle edasi kaevati, oma arutluskäigus esmalt kohtupraktikat, mille kohaselt tuleb selline hagi esitada mõistliku aja jooksul, mida tuleb hinnata iga juhtumi asjaolusid arvestades.⁶

8. Leides siiski oma 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punktis 26, et Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade (edaspidi „personalieeskirjad”) artikli 91 lõikes 3 ette nähtud kolmekuuline tähtaeg on EIP teenistujate poolt EIP aktide peale esitatud tühistamishagide jaoks „asjakohane lähtealus”, otsustas Üldkohus sama otsuse punktis 27, tuginedes oma teatavatele varasematele lahenditele⁷, et üldiselt tuleb niisugusest tähtajast kinnipidamist pidada mõistlikuks.

9. Oma 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punktis 27, mis on ära toodud 12. juuli 2012. aasta otsuse punktis 9, järeltas Üldkohus nendest otsustest „überpööratult [...]”, et EIP teenistuja poolt pärast sellise kolmekuulise tähtaja möödumist, mida on pikendatud kindlaksmääratud kümnepäevase lisatähtaja võrra seoses suurte vahemaadega, esitatud hagi tuleb üldjuhul pidada ebamõistliku aja jooksul esitatuks [...]”. Üldkohus lisas, et selline überpööratud tõlgendus on lubatud, „kuna üksnes õigustlõpetavat tähtaega kehtestavate menetlusnormide range kohaldamisega saab järgida õiguskindluse põhimõtet ning hoida ära igasugust diskrimineerimist või meelevaldset kohtlemist õigusemõistmisel”.

10. Üldkohus lükkas apellantide esitatud väited seejärel üksteise järel tagasi.

11. Nii pidas Üldkohus oma 19. juuni 2012. aasta otsuse punktis 30 põhjendamatuks apellantide kriitikat, mille kohaselt Avaliku Teenistuse Kohus asendas mõistliku aja põhimõtte kohaldamise, mis on oma olemuselt paindlik ning võimaldab konkreetselt kaaluda asjassepuutuvaid huve, rangelt kohaldatava üldise kolmekuulise tähtaja järgimisega, põhjusel et Avaliku Teenistuse Kohus kohaldas vaid „õigusnormi [...], mis selgelt ja täpselt tuleneb [kohtuotsuse punktis 27 viidatud] kohtupraktika überpööratud tõlgendamisest”. See norm kujutab Üldkohtu hinnangul endast mõistliku aja järgimise erisätet EIP ja selle teenistujate vaheliste vaidluste jaoks, millel on olulised ühised jooned Euroopa Ühenduste ametnikke ja teenistujaid puudutavate vaidlustega, ning „[l]isaks tugineb üldisele eeldusele, mille kohaselt kolmekuuline tähtaeg on üldjuhul piisav, et võimaldada EIP teenistujatel hinnata neid kahjustavate EIP aktide õiguspärasust ning vajaduse korral koostada hagi”, ilma et see „[...] paneks [...] liidu kohtule kohustuse võtta arvesse iga üksiku juhtumi asjaolusid ning eelkõige konkreetselt kaaluda asjassepuutuvaid huve”.

5 — 4. veebruari 2011. aasta määrus kohtuasjas F-34/10: Arango Jaramillo jt vs. EIP.

6 — Vt kohtuotsuse punktid 22 ja 25 ning seal viidatud kohtupraktika.

7 — Üldkohus toob selles suhtes välja oma 23. veebruari 2001. aasta otsuse liidetud kohtuasjades T-7/98, T-208/98 ja T-109/99: De Nicolo vs. EIP (EKL AT 2001, lk I-A-49 ja II-185, punkt 107); Üldkohtu presidendi 6. detsembri 2002. aasta määruse kohtuasjas T-275/02 R: D vs. EIP (EKL AT 2002, lk I-A-259 ja II-1295, punkt 33) ning analoogia alusel Üldkohtu 30. märtsi 2000. aasta määruse kohtuasjas T-33/99: Méndez Pinedo vs. EKP (EKL AT 2000, lk I-A-63 ja II-273, punktid 33 ja 34).

12. Üldkohus esitas samasuguse arutluskäigu uuesti läbivaadatava 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punktides 34 ja 35, kui ta keeldus arvesse võtmast apellantide viidatud juhtumi teatavaid asjaolusid, põhjusel et tema kohtuotsuse punktis 27 toodud õigusnorm põhineb sellise „üldise eelduse rakendamisel”, mis „ei pane liidu kohtule kohustust võtta arvesse konkreetse juhtumi erilisi asjaolusid”.

13. Nagu on märgitud ka 12. juuli 2012. aasta otsuse punktis 11, meenutas Üldkohus veel kord oma 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punktis 39, et „õigustlopetavat tähtaega kehtestavate menetlusnormide range kohaldamine” vastab eelkõige õiguskindluse nõudele, lükates tagasi apellantide etteheite proportsionaalsuse põhimõtte ja õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile rikkumise kohta, kuna viimased olid nimelt täielikult teadlikud normi olemasolust (mis selgelt ja täpselt tuleneb kohtupraktika ümberpööratud tõlgendamisest) ning selle mõjust nende hagi vastuvõetavusele.

14. Uuesti läbivaatamise menetluses paluti Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud pooltel esitada kirjalikud seisukohad 12. juuli 2012. aasta otsuses määratletud küsimuste kohta. Üldkohtu menetluse apellandid, EIP, Portugali valitsus ja Euroopa Komisjon esitasid oma kirjalikud seisukohad.

15. Tulenevalt Euroopa Kohtu kodukorra uue redaktsiooni jõustumisest 1. novembril 2012⁸ anti kohtuasi lahendada vastavalt kodukorra artiklile 191 määratud uuesti läbivaatamisega tegelevale kojale.

II – Õigusnormide rikkumised 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuses

A – Mõistliku aja mõiste tõlgendus, mis välistab täielikult iga üksikjuhtumi asjaolude arvessevõtmise

16. Kui apellandid leiavad, et Üldkohus jättis tähelepanuta põhimõtte, mille kohaselt tuleb mõistliku aja puhul arvesse võtta igale juhtumile omaseid asjaolusid, siis EIP, Portugali valitsus ning komisjon on vastupidisel seisukohal.

17. On tähelepanuväärne, et nendest kolmest huvitatud pooldest on just komisjon see, kes on ilmselt esitanud kõige jäigemad argumendid selles mõttes, et tegelikult püüab ta kahtluse alla seada eeldust, mis puudutab 12. juuli 2012. aasta otsuses toodud uuesti läbivaatamise esimese põhjenduse eset ennast. Nimelt väites, et EIP akti peale viimase teenistujate esitatava tühistamishagi tähtaeg peab põhiliselt õiguskindluse kaalutlustel olema tingimata imperatiivne⁹ või teisisõnu peab see kujutama endast „ranget õigustlopetavat tähtaega”¹⁰, nagu Üldkohus märkis teataval määral mitmeti mõistetavalt, on komisjon seisukohal, et ei ole tingimata vaja teha otsust küsimuses, kas mõistet „mõistlik aeg” võib tõlgendada nii, nagu tegi seda Üldkohus 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuses, võtmata arvesse igale juhtumile omaseid asjaolusid, kuna ta ei analüüsinud sellist olukorda.¹¹

18. Sellega seoses märgib komisjon sisuliselt, et 12. juuli 2012. aasta otsuse punktis 15 nimetatud kohtupraktika puudutab haldusmenetluste mõistlikku kestust ning ei ole seega võrdluskriteerium, millest lähtuvalt tuleb analüüsida 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuses toodud lahenduse järjepidevust seoses hagi esitamise tähtaegadega.

8 — ELT L 265, lk 1.

9 — Komisjoni seisukohad (punkt 13).

10 — *Ibidem* (punkt 18).

11 — *Idem*.

19. Olgugi, et mõningate väikeste erinevustega, on EIP põhiosas samal seisukohal. Ta lisab, et kohtupraktikas on tunnistatud, et EIP teenistujate õiguslik olukord on samasugune Euroopa Liidu institutsioonide teenistujate omaga, mistõttu võib täiesti põhjendatult analoogia alusel kohaldada EIP teenistujate hagidele kolmekuulist tähtaega, mis kehtib institutsioonide teenistujate tühistamishagide esitamisel institutsioonide aktide peale, mis riivavad nende huve. Lisaks märgib EIP, et Euroopa Kohus on juba täitnud õiguslünki EMÜ asutamislepingus seoses Euroopa Parlamendi aktiivse õigusega olla hageja, kasutades analoogiat, nägemata vastava õiguse kasutamiseks ette siiski paindlikumat hagi esitamise tähtaega, kui see kehtib teiste institutsioonide puhul. Määrates lõpuks kindlaks kolmekuulise õigustlõpetava tähtaja, järgiti 19. juuni 2012. aasta kohtuotsusega EIP hinnangul kohtupraktika suunda, mis põhineb EIP teenistujate ja liidu institutsioonide teenistujate võrdsel kohtlemisel, õiguskindluse tagamisel ning põhimõttel, et kohus ega pooled ei saa hagi esitamise tähtaegu muuta.

20. Omalt poolt leian ma, et uuesti läbivaatamise esimese põhjenduse kohta tuleb esitada järgmised tähelepanekud.

21. Kõigepealt on selge, et uuesti läbivaatamise eeldus põhineb asjaolul, et EIP jättis – pealegi kahetsusväärset, kuna see on kestnud juba pikka aega ja on selgitamatu – oma personalieeskirjades kindlaks määramata tähtaja, mille jooksul tuleb EIP ja selle teenistujate vahelistes vaidlustes pöörduda liidu kohtusse.

22. Kuna õigusaktides ei ole selle kohta midagi mainitud, on Üldkohus juba varemgi püüdnud ületada sellist menetluslikku lünka, kasutades – nagu on meenutatud 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuses – „mõistliku aja” käsitlust. Minu hinnangul tuleneb mõistliku aja abil lünga ületamine kahest asjaolust.

23. Esiteks põhineb see pädevuse jaotuse järgimisel. Sõltumata sellest, mida väidavad EIP ja komisjon, ei ole üldjuhul liidu kohtu ülesanne asendada põhiseadusandjat, seadusandjat ega normiloojat, et omal algatusel kohtuliku õigusloome teel kehtestada kindlaksmääratud tähtaeg, mille möödumisel isikute, käesoleval juhul EIP teenistujate õigused lõpevad. Liidu kohtu niisugune vaoshoitus annab tunnustust liidu institutsioonide ja asutuste vahelise pädevuse jaotuse järgimisest, kuna põhiseadusandja, seadusandja või normilooja tegevusetus siiski tekitab tingimata kindlusetust tema oletatava tahtluse ja täpsemalt nende kaalutluste tõlgendamisel, mille tulemusel ta jätkuvalt ei ole kehtestanud konkreetset hagi esitamise tähtaega. Selles kontekstis võib põhjendatult otsustada, et õiguse lõppemine osas, millega piiratakse asjaomase poole võimalust esitada kõik vajalikud üksikasjad, mis on tarvilikud tema väidetega nõustumiseks, võib olla lubatav üksnes siis, kui õiguse lõppemine on sõnaselgelt ja üheti mõistetavalt õigusnormides ette nähtud.¹²

24. Esimene seletus, nimelt konkreetse õigustlõpetava tähtaja kindlaks määramata jätmine kohtu poolt ei anna täielikku teavet selle kohta, miks kohus kasutas mõistliku aja mõistet. Teine põhjus seisneb selles, et kohus välistas isikute õiguse esitada hagi piiramatu aja jooksul, kuna õigussuhteid ei saa lõputult vaidlustada.

25. Nimelt, nagu Üldkohus on märkinud 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punktis 22, mis ei ole uuesti läbivaatamise ese, nagu see on piiritletud 12. juuli 2012. aasta otsuses, võimaldab liidu kohtu poolt „mõistliku aja” käsitluse kasutamine sobitada omavahel ühelt poolt õigussubjekti õiguse tõhusale kohtulikule kaitsele, mis tähendab, et tal on piisavalt aega teda kahjustava akti õiguspärasuse hindamiseks ja vajaduse korral oma hagiavalduse ettevalmistamiseks ning teiselt poolt õiguskindluse nõude, mille kohaselt peavad liidu institutsioonide ja asutuste võetud õigusaktid pärast teatud aja möödumist muutuma lõplikuks.¹³

12 — Vt Üldkohtus uue väite esitamise tähtaja määramata jätmise kohta Üldkohtu 29. juuni 1995. aasta otsus kohtuasjas T-32/91: Solvay vs. komisjon (EKL 1995, lk II-1825, punkt 40). Selle kohtuotsuse peale komisjoni esitatud apellatsioonkaebuse, sealhulgas tema põhjenduste punktid 40 ja 41 lükkas Euroopa Kohus põhjendamatuse tõttu tagasi: vt 6. aprilli 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-287/95 P ja C-288/95 P: komisjon vs. Solvay (EKL 2000, lk I-2391, punktid 31, 73 ja 74).

13 — Vt samuti selle kohta Üldkohtu 6. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas T-192/99: Dunnett jt vs. EIP (EKL 2001, lk II-813, punktid 52 ja 53), ning Üldkohtu 11. detsembri 2001. aasta määrus kohtuasjas T-20/01: Cerafogli jt vs. EKP (EKL AT 2001, lk I-A-235 ja II-1075, punkt 61).

26. Sellest järeldub, et vastupidi EIP seisukohale ei tähenda mõistliku aja kohaldamine tema vastuvõetud aktide õiguspärasuse vaidlustamist määramata aja jooksul, kuna selle kohaldamise eesmärk on just välistada, et liidu kohus asuks analüüsima ebamõistliku aja jooksul esitatud hagi põhjendatust.

27. Samas on ka tõsi, et mõistliku aja hindamine sõltub iga üksikjuhtumi asjaoludest.

28. See järeldus ei kehti ainult haldusmenetluste kestuse kohta, nagu väidavad EIP ja komisjon. Õigusaktides vastava sätte puudumise korral kehtib see ka hagi esitamise suhtes.

29. Nii lükkas Euroopa Kohus oma 27. oktoobri 2010. aasta otsusega¹⁴ tagasi ettepaneku vaadata uuesti läbi Üldkohtu 15. septembri 2010. aasta määrus *Marcuccio vs. komisjon*¹⁵, milles Üldkohus kohaldas sellise mõistliku aja teooriat, mis määratakse kindlaks juhtumi asjaolusid arvestades, ning kinnitas apellatsioonimenetluse staadiumis, et vastuvõetamatu on kahju hüvitamise nõue, mis tulenes teenistussuhtest endise ametniku ja institutsiooni vahel ning mis oli esitatud lühema aja jooksul, kui Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 46 ette nähtud viieaastane aegumistähtaeg, kuna arvestades ametniku ja institutsiooni, millest nad sõltuvad, vahelistele vaidlustele kohaldatavates õigusaktides vastava sätte puudumist, peeti viimati nimetatud tähtaega asjakohaseks lähtealuseks hageja nõude vastuvõetavuse hindamisel, ilma et siiski oleks paika pandud jäika ja muutumatut piiri.¹⁶

30. Samamoodi seab Euroopa Kohus liidu kohtus tekkinud kulude hüvitamise nõuete vastuvõetavuse eelduseks esiteks kohtuotsuse kuulutamise ja menetluse teisele poolele hüvitamisnõude esitamise vahel mõistliku aja järgimise, lugedes vastasel juhul nõude aegunuks¹⁷, ning teiseks Euroopa Kohtu kodukorras vastava sätte puudumisel teise poole poolt nende kulude vaidlustamise, mille hüvitamist nõutakse.¹⁸

31. Käesoleva seisukoha punktis 28 esitatud hinnangut ei lükka ümber kohtuotsus parlament *vs.* nõukogu¹⁹, millele EIP tugineb.

32. Vastab tõele, et vaatamata sellele, et EMÜ asutamislepingu artiklis 173 puudus toona vastav säte, tunnustas Euroopa Kohus selles kohtuotsuses parlamendi aktiivset õigust olla hageja, et võimaldada tal oma õigusi kaitsta, andmata talle siiski leebemat tähtaega kui see, mis on kõnealuse sättega ette nähtud teiste institutsioonide esitatud tühistamishagide jaoks.

33. See olukord erineb siiski EIP teenistujate omast.

34. Eespool viidatud kohtuotsuses parlament *vs.* nõukogu seisnes Euroopa Parlamendi nõue, mille Euroopa Kohus rahuldab, nimelt selles, et tunnustatakse tema õigust sobivale õiguskaitsevahendile, milleks kõnealusel juhul oli EMÜ asutamislepingu artikliga 173 reguleeritav tühistamishagi, selleks et lasta kontrollida – ja vajaduse korral sanktsioone rakendada –, kas Euroopa Ühenduste Nõukogu või komisjoni õigusaktiga on rikutud tema õigusi, mis Euroopa Kohtu hinnangul osalevad asutamislepingutega loodud institutsioonilise tasakaalu säilitamisel.²⁰ Kui EMÜ asutamislepingu artiklis 173 sätestatud õiguskaitsevahendit oli parlamendi kasuks laiendatud, oli eelkõige seda sama institutsioonilise tasakaalu nõuet arvestades mõistetav, et kõnealuses sättes nimetatud hagide esitamise tingimused, mille hulka kuulub ka kahekuuline tähtaeg nende esitamiseks, peavad kehtima parlamendile samasuguse rangusega kui teistele institutsioonidele.

14 — 27. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-478/10 RX: *Marcuccio vs. komisjon* (uuesti läbivaatamine).

15 — 15. septembri 2010. aasta määrus kohtuasjas T-157/09 P: *Marcuccio vs. komisjon*.

16 — *Ibidem* (punktid 42–47).

17 — Vt 21. juuni 1979. aasta otsus kohtuasjas 126/76 DEP: *Dietz vs. komisjon* (EKL 1979, lk 2131, punkt 1).

18 — Vt 22. veebruari 1968. aasta määrus liidetud kohtuasjades 9/65 ja 58/65: *Acciaierie San Michele vs. Ülemamet* (EKL 1968, lk 383, punkt 11).

19 — 22. mai 1990. aasta otsus kohtuasjas C-70/88: parlament *vs.* nõukogu (EKL 1990, lk I-2041).

20 — *Ibidem* (punktid 21–26).

35. Seevastu, kui jätta kõrvale eespool viidatud kohtuotsuses parlament *vs.* nõukogu Euroopa Kohtu rõhutatud institutsioonilise tasakaalu nõue, tuleb märkida, et EIP personalieeskirjade säte, mis reguleerib õiguskaitsevahendeid, piirdub liidu kohtu pädevuse ettenägemisega, kehtestamata hagi esitamise tähtaega, mistõttu on seletatav viide mõistliku aja järgimisele.

36. Samas tuleb seejärel märkida, et mõistliku aja teooria kohaldamise varjus eiras Üldkohus 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuses tegelikult oma pädevuse piire ja moonutas sellise aja järgimise põhitunnust, milleks on paindlikkus.

37. Selles veendumiseks piisab, kui mainida esiteks 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punkti 34, mille kohaselt Üldkohus leiab, et asjaolu, et EIP on seoses hagi esitamise tähtajaga jätnud täitmata oma normide kehtestamise ülesande, ei ole oluline, „kuna hagi esitamisest varasema kohtupraktika *ümbERPööratud tõlgendamisest tuleneb selgelt ja täpselt, et liidu kohus on selle õiguslõnga juba ületanud, tõlgendades liidu õigust [...] nii, et EIP teenistuja poolt pärast sellise kolmekuulise tähtaja möödumist, [...] mida on pikendatud kindlaksmääratud kümnepäevase lisatähtaja võrra seoses suurte vahemaadega, esitatud hagi tuleb üldjuhul pidada ebamõistliku aja jooksul esitatuks*” ning seega hilinenuks.²¹

38. Teiseks on 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punktides 27, 30, 35 ja 39 sisuliselt loodud „õigusnormina” üldine eeldus, et kolmekuulise tähtaja järgimine on mõistlik, ning ümbERPööratult, et sellise aja möödudes hagi esitamine on ebamõistlik, ilma et liidu kohus peaks arvesse võtma iga juhtumi asjaolusid, põhjendades sellist lähenemisviisi eelkõige kohtupraktikaga, mis käsitleb „õigustlõpetavat tähtaega kehtestavate menetlusnormide ranget kohaldamist”.

39. Vastab tõe – ja see ei üllata mind sugugi –, et Üldkohtu nimetatud pretsedentides leidis liidu kohus aluslepingutes ja EIP personalieeskirjades vastava sätte puudumisel, et personalieeskirjade artikli 91 lõikes 3 ette nähtud hagi esitamise tähtaeg pakub „asjakohase lähtealuse” ning et seetõttu tuleb kolmekuulist tähtaega EIP teenistujat kahjustava akti peale tema poolt tühistamishagi esitamiseks pidada *üldjuhul* mõistlikuks.

40. EIP tegevusetuse tõttu jääb personalieeskirjades ette nähtud kolmekuuline tähtaeg tema ja ta teenistujate vahelistes vaidlustes siiski paratamatult soovituslikuks tähtajaks.

41. Selles kontekstis tuleb märkida, et vastupidi sellele, mida otsustas Üldkohus, ei saa pärast selle tähtaja möödumist esitatud hagi pidada hilinenuks seetõttu, et see on esitatud ebamõistliku aja jooksul, kuivõrd konkreetset õigustlõpetavat tähtaega kehtestavaid menetlusnorme tuleb kohaldada rangelt – ning seda põhjusel, et niisugused normid lihtsalt ei ole kohaldatavad.

42. Üks kahest: kas liidu esmase või teisese õiguse sättega on üheselt kehtestatud konkreetne tähtaeg tühistamishagi esitamiseks, millisel juhul on tõepoolest võimalik iga üksikjuhtumi asjaolud peale vääramatu jõu või ettenägematu asjaoluga seotud erandite tähelepanuta jätta ning õigustlõpetavaid tähtaegu kehtestavaid menetlusnorme rangelt kohaldada, või vastupidi – tuleb tuvastada õiguslünk, millisel juhul ei saa kohus seda kunagi täielikult täita, kuna see võiks tähendada normilooja pädevusse sekkumist, ning samas peab ta arvesse võtma juhtumi asjaolusid. Kui jätta need erinevused arvesse võtmata, nagu tegi Üldkohus 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuses, tähendaks see lihtsalt konkreetse kolmekuulise õigustlõpetava tähtaja kehtestamist kohtu poolt.

43. Lõpuks ei ole veenvad ka Üldkohtu põhjendused, mille kohaselt tal on õigus ümbERPööratult tõlgendada omaenda kohtupraktikat, mis käsitleb küsimust, kas kolmekuulise tähtaja järgimine personalieeskirjades sätestatu eeskujul on mõistlik.

21 — Kohtujuristi kursiiv.

44. Sellega seoses olgu märgitud, et Üldkohtu hinnangul on kõnealuse kohtupraktika ümberpööratud tõlgendus käesoleval juhul lubatav „seetõttu, et mis tahes teistsugune tõlgendus ei oleks sobiv ega kooskõlas kohaldatavate liidu õiguse üldpõhimõtete [Üldkohus viitab oma otsuse punktile 22], konteksti ega nende eesmärgiga (vt analoogia alusel Euroopa Kohtu 13. juuni 1958. aasta otsus kohtuasjas 9/56: Meroni vs. Ülemamet, EKL 1958, lk 9, punkt 27), kuna üksnes õigustlõpetavat tähtaega kehtestavate menetlusnormide range kohaldamisega saab järgida õiguskindluse põhimõtet ning hoida ära igasugust diskrimineerimist või meelevaldset kohtlemist õigusemõistmisel (vt selle kohta analoogia alusel Euroopa Kohtu 22. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-426/10 P: Bell & Ross vs. Siseturu Ühtlustamise Amet [...], punktid 43, 54 ja 55)”²².

45. Üldkohus moonutas eriti teisejärgulist laadi, mille Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuses Meroni vs. Ülemamet leidis ümberpööratud tõlgenduse kasutamisel olevat. Niisuguse tõlgenduse kasutamine on nimelt lubatav üksnes juhul, „kui ükski muu tõlgendus ei osutu sobivaks ja [tõlgendatava normi] teksti, konteksti ja eesmärgiga kooskõlas olevaks”.²³ Kuna mõistliku aja järgimine on just õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiguskindluse nõude omavahel sobitamise tulemus, nagu Üldkohus meenutas oma 19. juuni 2012. aasta otsuse punktis 22, ei vasta ümberpööratud tõlgendus, mis seisneb EIP ja tema teenistujate vahelistele vaidlustele kohaldatava soovitusliku kolmekuulise tähtaja muutmises konkreetseks õigustlõpetavaks tähtjaks, kindlasti ainsale (ja ülimuslikule) tõlgendusele, mis tagab sobivalt nende põhimõtete kokkusobitamise.

46. Sellise olukorraga ei ole tegemist seoses õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile, kuna mõistliku aja käsitlemise kasutamine võib hagi vastuvõetavuse kontrollimisel võimaldada arvesse võtta muid asjaolusid kui need, mis puudutavad vääramatut jõudu ja/või ettenägematut asjaolu, mida aga konkreetse õigustlõpetava tähtaja kohaldamine ei võimalda.

47. Sellise olukorraga ei ole tegemist ka õiguskindluse põhimõtte puhul, kuna vastupidi EIP vihjetele ei tähenda mõistliku aja teooria kohaldamine, mis hõlmab juhtumi asjaolude arvessevõtmist, et selle organisatsiooni aktide õiguspärasust saab määramata aja jooksul vaidlustada. Nimelt, nagu ma juba märkisin, on mõistlikul ajal teatud juhtudel nagu see, mida analüüsitakse käesolevas asjas, samuti õigustlõpetava tähtaja roll, mis on küll paindlik, kuid ometi õigustlõpetav.

48. Vastab tõele, et teisest aspektist ehk EIP teenistujate vaatenurgast võib nende hagi vastuvõetavuse suhtes mõistliku aja – mis on oma laadilt paindlik – eelduse kehtestamine tuua kaasa nende hagi tulemuse ootuspärasuse vähenemise.

49. See oht on minu hinnangul siiski väga väike. Nimelt hagi esitamise korral soovitusliku kolmekuulise tähtaja jooksul on kohtupraktikas hagejate kasuks õigesti ette nähtud tugev eeldus, et nende hagi on esitatud mõistliku aja jooksul. Kui hagi on esitatud pärast soovitusliku tähtaja möödumist, peab hagejatel olema võimalik nõuda iga juhtumi asjaolude arvessevõtmist mitte ainult mõistliku aja teooria alusel, vaid ka seetõttu, et konkreetse õigustlõpetava tähtaja puudumisega põhjustatud ebakindlust ei saa neile süüks panna, vaid sellise ebakindlusega seotud menetluslikud riskid peavad estoppeli põhimõtte²⁴ või juhtlause *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*²⁵ kohaselt vastupidi jääma selle organisatsiooni kanda, kes need riskid on põhjustanud.

22 — 19. juuni 2012. aasta kohtuotsus, punkt 27.

23 — Eespool viidatud kohtuotsus, punkt 2, lk 26 (kohtujuristi kursiiv).

24 — Põhimõte, mis on tunnustatud ka liidu õiguses: vt eelkõige Euroopa Kohtu 15. jaanuari 1986. aasta otsus kohtuasjas 44/84: Hurd (EKL 1986, lk 29, punkt 57); 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt vs. komisjon (EKL 2005, lk I-5425, punktid 82–88), ning Üldkohtu 9. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-223/00: Kyowa Hakko Kogyo ja Kyowa Hakko Europe vs. komisjon (EKL 2003, lk II-2553, punktid 34 ja 53).

25 — Üldkohus käsitas seda oma 11. detsembri 1996. aasta otsuses kohtuasjas T-177/95: Barraux jt vs. komisjon (EKL AT 1996, lk I-A-541 ja II-1451, punkt 55) „õiguspõhimõttena”.

50. Lisaks ei ole ümberpööratud tõlgendus, millest Üldkohus lähtus, tingimata vajalik ka EIP teenistujaid soosiva diskrimineerimise vältimiseks. Nimelt, sõltumata „selles tähenduses ja analoogia alusel” Üldkohtu tehtud kahtlasevõitu viiest eespool viidatud kohtuotsusele *Bell & Ross vs. Siseturu Ühtlustamise Amet*, mis tehti EÜ artikli 230 alusel esitatud tühistamishagi kontekstis, piirdub EIP teenistujate ja personalieeskirjade kohaldamisalasse kuuluvate ametnike olukorra sarnasus selle tähtaja laadiga, mida saab kohaldada nende kahe isikute kategooria esitatavatele hagidele. Esimesel juhul on EIP tegematajätmise tõttu kohaldatav tingimata paindlik tähtaeg; teisel juhul on tegemist konkreetse tähtajaga, mis on personalieeskirjade sätetega üheselt kehtestatud.

51. Lisaks, kui piirduda menetlusnormide võrdlemisega, siis ei ole see ainus erinevus kahe isikute kategooria vahel. Näiteks samas kui personalieeskirjade artiklites 90 ja 91 on ette nähtud eelnev haldusmenetlus, mille nõuetekohane ja täielik toimumine on ametnike poolt oma tööandjast institutsiooni peale esitatud hagide vastuvõetavuse tingimus, on EIP personalieeskirjade artiklis 41 seevastu kehtestatud vabatahtlik asutusesisene lepitusmenetlus, mida ei saa muuta kohustuslikuks menetluseks sarnaselt sellega, mis on sätestatud personalieeskirjade artiklites 90 ja 91, ning see lepitusmenetlus ei mõjuta liidu kohtule hagi esitamise tähtaega.²⁶ Lisaks, kui EIP teenistuja taotleb sellise menetluse läbiviimist, siis asub liidu kohus seisukohale, et talle hagi esitamise tähtaeg hakkab kulgema alles siis, kui niisugune menetlus on lõppenud, tingimusel et teenistuja on esitanud lepitustaotluse mõistliku aja jooksul pärast seda, kui talle on teda kahjustav akt teatavaks tehtud, ning et lepitusmenetluse enda kestus on mõistlik.²⁷

52. Seega ilmneb, et liidu kohus on täielikult teadlik EIP teenistujatele kohaldatava lepingulise korra ja institutsioonide ametnike personalieeskirjadest tuleneva korra vahel esineda võiva analoogia menetluslikest piiridest. Peale selle ei kahjusta käesolevas asjas käsitletaval juhul see, kui EIP teenistujatele antakse EIP tegematajätmise tõttu paindlik õigustlõpetav tähtaeg, kuidagi institutsioonide ametnikke, kelle hagisid reguleerivad personalieeskirjade sätted.

53. Seetõttu olen ma seisukohal, et lähtudes mõistliku aja mõiste tõlgendusest, mis välistab täielikult igale üksikjuhtumile omaste asjaolude arvessevõtmise ja mis seetõttu ei ole kooskõlas niisuguse tähtaja olemusega, nagu see nähtub kohtupraktikast, rikkus Üldkohus 19. juuni 2012. aasta kohtuotsuses õigusnormi.

B – Harta artiklis 47 sätestatud õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile riive

54. Lähtuvalt uuesti läbivaatamise teisest põhjendusest annab 12. juuli 2012. aasta otsus Euroopa Kohtule alust kindlaks teha, kas Üldkohtu tõlgendus, mille põhjal ta omistas mõistliku aja ületamisele õigustlõpetava toime, võib riivata õigust tõhusale õiguskaitsevahendile²⁸, mis – nagu on selge – kujutab endast liidu õiguse üldpõhimõtet, mida nüüd väljendab harta artikkel 47.²⁹

55. Kõigepealt tuleb märkida, et vastavalt harta artiklile 52 tohib hartaga tunnustatud õiguste ja vabaduste teostamist piirata ainult „seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust” ning need piirangud peavad eelkõige tegelikult vastama üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele ja järgima proportsionaalsuse põhimõtet.

26 – Vt Üldkohtu 27. aprilli 2012. aasta otsus kohtuasjas T-37/10 P: *De Nicola vs. EIP* (punktid 75–77 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 – Eespool viidatud kohtuotsus *Dunnett jt vs. EIP* (punkt 56).

28 – Vt otsuse resolutsiooni punkt 2 ning punkt 16.

29 – Vt eelkõige 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-385/07 P: *Der Grüne Punkt - Duales System Deutschland vs. komisjon* (EKL 2009, lk I-6155, punktid 177 ja 178 ning seal viidatud kohtupraktika) ning 22. septembri 2011. aasta määrus kohtuasjas C-314/10: *Pagnoul* (punkt 24).

56. Samas artiklis on sätestatud, et hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad 4. novembril 1950 Roomas allakirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (edaspidi „EIÕK”) tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud, ilma et see takistaks liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist.

57. Nagu apellandid, EIP ja komisjon igauks oma kirjalikes seisukohtades õigesti väidavad, on asjakohane EIÕK artikli 6 lõige 1, milles on sätestatud õigus pöörduda sõltumatusse ja erapooletusse kohtusse ja millele Euroopa Kohus on ka koosmõjus konventsiooni artikliga 13 ühenduse õiguse tõlgendamise raames viidanud enne harta vastuvõtmist või harta siduva õigusjõu³⁰ omandamist.³¹

58. Vastavalt EIÕK artikli 6 lõike 1 tõlgendamist käsitlevale Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale ei ole „õigus kohtulikule arutamisele”, millest õigus kohtusse pöörduda moodustab spetsiifilise osa, absoluutne ning sellega kaasnevad vaikimisi lubatavad piirangud, eelkõige seoses hagi vastuvõetavuse tingimustega, kuna see eeldab juba oma olemuse poolest riigipoolset reguleerimist ning riigil on seda tehes teatav kaalutlusruum.³²

59. Sama kohtupraktika kohaselt ei tohi piirangud siiski kitsendada õigussubjektile antud võimalusi sel viisil või sellises ulatuses, et riivatakse tema õiguse kohtulikule arutamisele põhisisu, kuivõrd need piirangud on EIÕK artikli 6 lõikega 1 kooskõlas üksnes juhul, kui nendega taotletakse õiguspärasest eesmärgi ning kui kasutatavad vahendid ja taotletav eesmärk on omavahel mõistlikus proportsioonis.³³

60. Selles kontekstis tuleb märkida, et kuigi Euroopa Inimõiguste Kohus meenutab, et hagi esitamisel järgimisele kuuluvaid tähtaegu reguleerivate õigusnormide eesmärk on tagada hea õigusemõistmine ja eelkõige õiguskindluse põhimõtte järgimine – normid, mille kohaldamist peavad isikud saama eeldada³⁴, kontrollib Euroopa Kohus siiski, kas EIÕK artikli 6 lõikega 1 soovitud kohtusse pöördumise õiguse tõhusust ei takista näiteks niisuguste menetlusnormide „eriti range”³⁵ või „liiga range”³⁶ tõlgendamine või kohaldamine, mille tulemusel välistatakse hagi sisuline läbivaatamine või mis võib moodustada „teatava tõkke, mis takistab seda, et pädev kohus lahendab õigussubjekti vaidluse sisuliselt”.³⁷

61. Niisiis „võimalus kasutada õiguskaitsevahendit, mille tulemusel hagi tunnistati vastuvõetamatuks, ei vasta alati EIÕK artikli 6 lõike 1 nõuetele; lisaks on vaja, et juurdepääsu tase oleks piisav, et tagada isikule „õigus kohtulikule arutamisele”, pidades silmas demokraatlikus ühiskonnas õiguse ülimuslikkuse põhimõtet”.³⁸

30 — Vt eelkõige 15. mai 1986. aasta otsus kohtuasjas 222/84: Johnston (EKL 1986, lk 1651, punkt 18) ja 19. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-506/04: Wilson (EKL 2006, lk I-8613, punktid 46 ja 47 ning seal viidatud kohtupraktika).

31 — Vt selle kohta eelkõige 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-279/09: DEB (EKL 2010, lk I-13849, punkt 32). Harta artikli 47 seotus nii EIÕK artikliga 6 kui ka artikliga 13 on muu hulgas ära märgitud selgitustes harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17, eriti lk 29 ja 30).

32 — Vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 19. veebruari 1998. aasta otsus kohtuasjas Edificaciones March Gallego S.A. vs. Hispaania (*Recueil des arrêts et décisions* 1998-I, lk 290, punkt 34); 24. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas L’Erablière ASBL vs. Belgia (kaebus nr 49230/07, *Recueil des arrêts et décisions* 2009-II, punkt 35) ja 6. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas Anastasakis vs. Kreeka (kaebus nr 41959/08, punkt 24).

33 — *Idem*.

34 — Vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 28. oktoobri 1998. aasta otsus kohtuasjas Pérez de Rada Cavanilles vs. Hispaania (*Recueil des arrêts et décisions* 1998-VIII, punkt 45); 22. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas Díaz Ochoa vs. Hispaania (kaebus nr 423/03, punkt 44); 31. jaanuari 2012. aasta otsus kohtuasjas Assunção Chaves vs. Portugal (kaebus nr 61226/08, punkt 77) ning 3. juuli 2012. aasta otsus kohtuasjas Radeva vs. Bulgaaria (kaebus nr 13577/05, punkt 26).

35 — Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 29. mai 2012. aasta otsus kohtuasjas Ute Saur Vallnet vs. Andorra (kaebus nr 16047/10, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

36 — Vt näiteks eespool viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus Díaz Ochoa vs. Hispaania (punkt 50).

37 — Eespool viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus L’Erablière ASBL vs. Belgia (punkt 35).

38 — Vt selle kohta eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 21. veebruari 1975. aasta otsus kohtuasjas Golder vs. Ühendkuningriik (A-seeria, nr 18, lk 18, punktid 34 ja 35) ning 16. detsembri 1992. aasta otsus kohtuasjas Geouffre de la Pradelle vs. Prantsusmaa (kaebus nr 12964/87, *Recueil des arrêts et décisions*, lk 43, punkt 34). Vt samuti eespool viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus Radava vs. Bulgaaria (punkt 27).

62. Selles kontekstis analüüsib Euroopa Inimõiguste Kohus näiteks, kas kassatsioonkaebuse esitamise tähtaeg on hageja elukohta arvestades piisav³⁹, kas apellatsioonkaebuse esitamiseks eelnevalt seadusega kehtestatud tähtaja pikendamisest keeldumine siseriikliku kohtu poolt ei ole ebamõistlik⁴⁰, kas kaebetähtaegade arvutamist reguleerivad normid on piisavalt selged ja ühtsed⁴¹ või kas nende tähtaegade arvutamisel siseriiklike kohtute tehtud vead ei takista EIÕK artikli 6 lõikes 1 ette nähtud tõhusat kohtuspeordumist.⁴²

63. Kuna liidu õiguses on EIÕK artikli 6 lõikes 1 antud kaitse tagatud harta artikliga 47⁴³, on Euroopa Kohus kahtlemata kohustatud tagama kontrolli selle üle, kuidas Üldkohus tõlgendab ja kohaldab liidu õiguses ette nähtud menetlusnõudeid, sealhulgas neid, mis puudutavad hagi esitamise tähtaegu, vähemalt samaväärsel tasemel kui kontroll, mida Euroopa Inimõiguste Kohus teostab selles valdkonnas konventsiooni osalisriikide kohtute üle.⁴⁴

64. Kuigi ükski käesolevas kohtuasjas seisukohti esitanud huvitatud pool seda niisuguses vormis ei ole väitnud, tuleb üldiselt tõdeda, et asjaolu, et Euroopa Inimõiguste Kohus on tuvastanud EIÕK artikli 6 lõike 1 rikkumisi kohtuasjades, mis käsitlevad üldjuhul lühikeste hagi esitamise tähtaegade tõlgendamist ja/või kohaldamist, ei tähenda ümberpööratult, et Euroopa Kohtul puudub võimalus tuvastada harta artikli 47 rikkumine liidu kohtu poolt seoses tavaliselt pikemate tähtaegadega, mis on isikutele antud neid kahjustava liidu institutsiooni või asutuse akti õiguspärasuse vaidlustamiseks liidu kohtus.

65. Selles kontekstis tuleb märkida, et kui eespool mainitud kohtuasjad, mida Euroopa Inimõiguste Kohus on lahendanud, puudutasid seadusega eelnevalt kehtestatud menetlustähtaegade tõlgendamist või kohaldamist, on käesoleval juhul selge, et apellandid võisid EIP menetlusliku tegematajätmise tõttu eeldada, et Üldkohus – ja enne teda Avaliku Teenistuse Kohus – ei kohalda nende hagi suhtes konkreetset õigustlõpetavat tähtaega, vaid et ta piirdub nende hagi vastuvõetavuse üle otsustamisel hoopis „mõistliku aja” teooria kohaldamisega.

66. Kuigi ei ole välistatud, et apellantidel oleks tõepoolest olnud võimalik oma hagi esitada kolmekuulise tähtaja jooksul, ei olnud EIP ja tema teenistujate vaheliste vaidluste kontekstis selle tähtaja vältimatult soovitusliku laadi tõttu nende jaoks siiski ootuspärane, et viitega kohtupraktikale, mis käsitleb liidu õiguses kehtestatud hagi esitamise tähtaegu puudutavate menetlusnormide ranget tõlgendamist, peab Üldkohus selle tähtaja ületamist mõne sekundi võrra ebamõistlikuks, võtmata pealegi arvesse juhtumi asjaolusid, mille puhul ei ole tegemist vääramatu jõu või ettenägematu asjaoluga.

67. Mis puudutab apellantide väidetavat hooletust, kuivõrd nad ootasid oma hagi esitamisega nii kaua, kuni kolmekuulise tähtaja möödumiseni oli jäänud vaid mõni minut, siis see väide on täiesti alusetu, kuna nagu ma juba märkisin, on see tähtaeg üksnes soovituslik, ilma et see vabastaks liidu kohut – sealhulgas omal algatusel – analüüsima, kas kõnealune hagi on esitatud mõistliku aja jooksul, arvestades juhtumi kõiki asjaolusid, mis jäävad väljapoole vääramatu jõu või ettenägematu asjaolu olukorda.

39 — Euroopa Inimõiguste Kohtu 10. juuli 2001. aasta otsus kohtuasjas *Tricard vs. Prantsusmaa* (kaebus nr 40472/98, punkt 31).

40 — Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 19. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas *Kaufmann vt. Itaalia* (kaebus nr 14021/02, punktid 34–39).

41 — Vt eespool viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus *Geoffre de la Pradelle vs. Prantsusmaa* (punktid 29–35).

42 — Eespool viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus *Radeva vs. Bulgaaria* (punktid 27–29). Vt selle kohta samuti eespool viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus *Ute Saur Vallnet vs. Andorra* (punktid 41–43).

43 — 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-386/10 P: *Chalkor vs. komisjon* (EKL 2011, lk I-13085, punkt 51) ja 6. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-199/11: *Otis jt* (punkt 47). Vt selle kohta samuti eespool viidatud kohtuotsus *DEB* (punkt 32).

44 — Arvestades, et erinevalt Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendatud asjadest on käesoleval juhul tegemist mitte liikmesriikide siseriiklike menetlusnormide, vaid liidu õiguse tõlgendamisega, mis on eeskätt Euroopa Kohtu ülesanne.

68. Seetõttu olen ma seisukohal, et kui Üldkohus tegi sellise otsuse, nagu ta tegi, ja jättis jõusse eespool viidatud Avaliku Teenistuse Kohtu kohtumääruse Arango Jaramillo jt vs. EIP, milles tuvastati apellantide hagi vastuvõetamatus põhjusel, et see oli esitatud hilinenult, tõlgendas ja kohaldas Üldkohus mõistliku aja mõistet liiga jäigalt ning rikkus seega õigust tõhusale õiguskaitsevahendile, nagu see on tagatud harta artikliga 47, jättes apellandid ilma õigusest sellele, et nende hagi lahendataks sisuliselt.

III – Liidu õiguse ühtsuse või järjepidevuse kahjustamise esinemine

69. Üldkohtu poolt ühe või mitme õigusnormi rikkumine ei too tingimata kaasa liidu õiguse ühtsuse või järjepidevuse kahjustamist personalieeskirjade artikli 62b tähenduses, isegi kui need rikkumised on jämedad.

70. Seevastu neli kaalutlust, millele Euroopa Kohus tugines, kui ta tuvastas, et kahe menetlusnormi rikkumine, mida käsitleti kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus M vs. Euroopa Ravimiamet (uuesti läbivaatamine)⁴⁵, „kahjustas [liidu] õiguse ühtsust ja järjepidevust”⁴⁶, ei kujuta endast minimaalset ega ammendavat loetelu, kuna neid kogumina hinnates⁴⁷ jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et korraga on rikutud mõlemat, tavaliselt alternatiivset tingimust, mis annavad alust Üldkohtu otsuse uuesti läbivaatamiseks.

71. Samas leian ma, et käesolevas asjas esinevad sisuliselt analoogsed kaalutlused nagu need, mida Euroopa Kohus rõhutas eespool viidatud kohtuotsuses M vs. Euroopa Ravimiamet (uuesti läbivaatamine).

72. Esiteks on 19. juuni 2012. aasta kohtuotsus esimene otsus, milles Üldkohus on kinnitanud, et tühistamishagi esitamise soovitusliku tähtaja järgimata jätmine toob kohtupraktika ümberpööratud tõlgenduse ja tähtaegu reguleerivate menetlusnormide range tõlgenduse alusel kaasa hagi vastuvõetamatuse hilinemise tõttu. See kohtuotsus võib seega olla pretsedent tulevaste kohtuasjade jaoks.⁴⁸

73. Teiseks, kui Üldkohus asus seisukohale, et liidu kohus ei ole kohustatud mõistliku aja ületamise ebamõistlikkuse hindamisel juhtumi kõiki asjaolusid arvesse võtma, kaldus ta minu hinnangul kõrvale selle liidu õiguses ette nähtud mõiste põhisisust, muutes oma kohtuotsuse ebajärjepidevaks.

74. Kolmandaks ei kuulu kaks põhimõtet (mõistlik aeg ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile), mida Üldkohus minu hinnangul eiras, ainult avaliku teenistuse õiguse valdkonda, vaid on kohaldatavad sõltumata asjaomasest valdkonnast.⁴⁹

45 — Igaks juhuks olgu meenutatud, et selles kohtuasjas leidis Euroopa Kohus esiteks, et Üldkohus oli väärtalt tõlgendanud mõistet „menetlusstaadium lubab teha asja suhtes kohtuotsuse” eelkõige Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 tähenduses ning oli seoses sellega eiranud põhikirja lisa artiklit 13, tehes sisulise otsuse hagi suhtes, milles paluti mõista välja hüvitis mittevaralise kahju eest, samas kui menetlus esimeses kohtuastmes piirdus vastuvõetamatuse vastuväitega (selle kohtuotsuse punkt 37), ning teiseks ja sõltumata eelnevalt mainitud „õigusnormi rikkumisest”, et lahendades vaidluse sisuliselt, andmata Euroopa Ravimiametile võimalust hageja hüvitisnõude kohta tõhusalt oma seisukohti esitada, „eiras Üldkohus võistlevuse põhimõtet, mis tuleneb õigusega õiglasele kohtulikule arutamisele seotud nõuetest” (vt sama kohtuotsuse punktid 38 ja 59).

46 — *Ibidem* (kohtuotsuse resolutsiooni punkt 1, ning punktid 66 ja 67). Kohtujuristi kursiiv.

47 — *Ibidem* (punkt 66).

48 — Vt eespool viidatud kohtuotsus M vs. Euroopa Ravimiamet (uuesti läbivaatamine) (punkt 62). Kuigi selle kohtuotsuse mõju pretsedendina on piiratud, võib see puudutada mitte ainult EIP ja tema teenistujate vahelisi vaidlusi, vaid ka Euroopa Keskpanga (EKP) vaidlusi. Peale selle ei saa välistada, et Üldkohus võib sarnase arutluskäigu esitada seoses ametnike poolt oma institutsioonide vastu esitatud kahju hüvitamise nõuete vastuvõetavusega.

49 — Eespool viidatud kohtuotsus M vs. Euroopa Ravimiamet (uuesti läbivaatamine) (punkt 64).

75. Lõpuks ja neljandaks on nendel kahel põhimõttel liidu õiguskorras oluline koht.⁵⁰ Täpsemalt on harta artikliga 47 tagatud õigusel ELL artikli 6 kohaselt samaväärne õigusjõud kui aluslepingutel. See õigus on lisaks omane igale õigusriigi põhimõttel rajanevale õiguskorrale, nagu seda on liidu õiguskord⁵¹, ning seega on see norm kõnealuses õiguskorras käsitatav vähemalt „põhiseaduslikuna”.⁵²

76. Kõigil neil põhjustel olen ma seisukohal, et Üldkohus kahjustas oma 19. juuni 2012. aasta otsusega vähemalt liidu õiguse järjepidevust.

IV – Tühistamise ulatus

77. Euroopa Kohtu põhikirja artikli 62b esimeses lõigus on sätestatud, et kui Euroopa Kohus leiab, et Üldkohtu otsus mõjutab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust, saadab ta kohtuasja tagasi Üldkohtule, kelle jaoks on Euroopa Kohtu otsused õigusküsimustes siduvad. Kohtuasja tagasisaatmisel võib Euroopa Kohus lisaks teatada, millised Üldkohtu otsuse tagajärjed loetakse vaidluse poolte suhtes lõplikuks. Erandjuhtudel võib Euroopa Kohus ise teha asjas lõpliku otsuse, kui vaidluse lahendus tugineb uuesti läbivaatamise tulemusi arvestades faktilistele asjaoludele, millel põhines Üldkohtu otsus.

78. Sellest järeldub, et Euroopa Kohus ei saa piirduda üksnes tuvastamisega, et liidu õiguse ühtsust või järjepidevust on kahjustatud, ilma et ta teeks selle põhjal järeldusi kõnealuse vaidluse kohta.⁵³

79. Ma leian, et käesoleval juhul tuleb 19. juuni 2012. aasta kohtuotsus tühistada, kuna sellega kinnitati apellatsioonimenetluses Avaliku Teenistuse Kohtule esitatud hagi vastuvõetamatust ning mõisteti apellantidelt välja kohtukulud.

80. Seevastu, kuna liidu õiguse järjepidevuse kahjustamine tuleneb kahe põhimõtte rikkumisest, mis eespool tuvastati, on ilmne, et Euroopa Kohus ei saa ise teha lõplikku otsust asjas, millega apellandid pöördusid esimeses astmes Avaliku Teenistuse Kohtu poole.

81. Kohtuotsuse uuesti läbivaatamisel ei pane Euroopa Kohtu põhikirja ega kodukorra ükski säte Euroopa Kohtule kohustust saata kohtuasi tagasi Üldkohtule, mitte otse Avaliku Teenistuse Kohtule, et viimane võimaldaks pooltel vaidluse sisu kohta oma seisukohad esitada.

82. Nagu ilmneb eespool viidatud kohtuotsuse M vs. Euroopa Raviamet (uuesti läbivaatamine) punktist 30, võib apellatsiooniasme kohus teatud tingimustel teha asjas sisulise otsuse, kuigi menetlus esimeses astmes piirdus vastuvõetamatuse vastuväitega, millega selle instantsi kohus nõustus. See võib ühelt poolt nii olla juhul, kui vaidlustatud kohtuotsuse või -määruse tühistamine eeldab paratamatult teatavat lahendust käsitletava hagi sisu osas, või teiselt poolt siis, kui tühistamishagi sisuline läbivaatamine põhineb argumentidel, mis pooled on esitanud apellatsioonimenetluses lähtuvalt esimese kohtuastme argumentatsioonist.

83. On selge, et käesolevas kohtuasjas ei ole niisuguse olukorraga tegemist ning et Üldkohtul on võimalik sarnaselt seisukohaga, millele ta asus Euroopa Kohtu poolt pärast uuesti läbivaatamist kohtuasja M vs. Euroopa Raviamet (uuesti läbivaatamine) tagasisaatmise tulemusel⁵⁴, üksnes tuvastada, et ta saab kohtuasja omakorda ainult Avaliku Teenistuse Kohtule tagasi saata, et viimane teeks otsuse apellantide esitatud tühistamisnõuete kohta.

50 — *Ibidem* (punkt 65).

51 — Vt ELL artikkel 2.

52 — Vt eelkõige minu ettepanek kohtuasjas C-354/04 P: Gestoras Pro Amnistía jt vs. nõukogu, milles otsus tehti 27. veebruaril 2007 (EKL 2007, lk I-1579, ettepaneku punktid 176 ja 177).

53 — Eespool viidatud kohtuotsus M vs. Euroopa Raviamet (uuesti läbivaatamine) (punkt 69).

54 — Üldkohtu 8. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas T-12/08 P-RENV-RX: M vs. Euroopa Raviamet (EKL 2010, lk II-3735, punkt 38).

84. Selleks et järgida aluslepingutega soovitud hierarhiat liidu kohtusüsteemis, on siiski ainult Üldkohtu pädevuses teha pärast poolte ärakuulamist niisugune otsus vastavalt oma kodukorrale.⁵⁵ Ma teen seega ettepaneku, et Euroopa Kohus saadaks kohtuasja tagasi Üldkohtule.

V – Kohtukulud

85. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 195 lõikes 6 on ette nähtud, et kui uuesti läbivaadatav Üldkohtu lahend on tehtud ELTL artikli 256 lõike 2 alusel, otsustab Euroopa Kohus ka kohtukulude jaotuse.

86. Kuna uuesti läbivaatamisel kulude jaotust reguleerivad erinormid puuduvad, teen ma kooskõlas sellega, mida Euroopa Kohus leidis eespool viidatud kohtuotsuses *M vs. Euroopa Ravimiamet* (uuesti läbivaatamine)⁵⁶, ettepaneku, et käesolevas menetluses kirjalikke seisukohti esitanud pooled kannavad oma kohtukulud ise.

VI – Ettepanek

87. Eeltoodud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus:

1. Euroopa Liidu Üldkohtu (apellatsioonikoda) 19. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas T-234/11 P: *Arango Jaramillo jt vs. EIP* kahjustab liidu õiguse järjepidevust, kuna Üldkohus kui apellatsioonikohus tõlgendas mõistet „mõistlik aeg” – mis on kohaldatav Euroopa Investeerimispannga teenistujate poolt tühistamishagi esitamisele panga akti peale, mis neid kahjustab – tähtajana, mille ületamine toob kaasa hagi hilinenult esitamise ning seega hagi vastuvõetamatuse, ilma et liidu kohus peaks arvesse võtma konkreetse juhtumi erilisi asjaolusid, ning see tõlgendus on ka liiga jäik, mistõttu rikub see õigust tõhusale õiguskaitselahendile, mis on tagatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47.
2. Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu otsus.
3. Saata kohtuasi tagasi Euroopa Liidu Üldkohtule.
4. Jätta apellantide, Euroopa Investeerimispannga, Portugali valitsuse ja Euroopa Komisjoni kohtukulud uuesti läbivaatamise menetluses nende endi kanda.

55 — Üldkohtu kodukorra artikli 121c lõige 1.

56 — Vt eespool viidatud kohtuotsus *M vs. Euroopa Ravimiamet* (uuesti läbivaatamine) (punkt 73).